

**«Ներքին հիվանդություններ» (Էնդոկրինոլոգիա) մասնագիտությամբ
հետազոտողի որակավորման քննության
ՀԱՐՑԱՇԱՐ**

1. Շաքարային դիաբետի դասակարգումը, ծանրության աստիճանները, կոմպենսացիայի և դեկոմպենսացիայի չափանիշները:
2. Տիպ 1 շաքարային դիաբետի էթիոպաթոզները, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը:
3. Տիպ 2 շաքարային դիաբետի էթիոպաթոզները, կլինիկական դրսևորումները: Կանխարգելումը (ատոլոջ ապրելակերպի դերը):
4. Տիպ 1 և տիպ 2 շաքարային դիաբետի տարբերակիչ ախտորոշումը: Ախտորոշման ընթացքում թույլ տրված սխալները:
5. MODY դիաբետի տեսակները, ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները:
6. Դիաբետի ուշ բարդությունները: Դիաբետիկ անգիոպաթիայի դասակարգումը և պաթոզները:
7. Դիաբետիկ նեյրոպաթիայի դասակարգումը, պաթոզները, կլինիկական դրսևորումները: Ավտոնոմ նեյրոպաթիայի կլինիկական դրսևորումները:
8. Էրեկտիլ դիսֆունկցիա: Դասակարգում, պաթոզները և բուժման ժամանակակից մեթոդները:
9. Դիաբետի ուշ բարդությունների բուժումը:
10. Դիաբետի սուր բարդությունները՝ դասակարգումը: Կետոացիդոտիկ կոմայի էթիոպաթոզները, զարգացման փուլերը, կլինիկական ընթացքի ձևերը:
11. Դիաբետիկ կետոացիդոտիկ կոմայի ախտորոշումը և բուժումը:
12. Հիպերոսմոլյար կոմայի կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, բուժումը:
13. Լակտացիդեմիկ կոմայի պաթոզները, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, բուժումը:
14. Հիպոգլիկեմիկ կոմայի էթիոպաթոզները, կլինիկական դրսևորումները, բուժումը, կանխարգելումը:
15. Հիպոգլիկեմիկ և հիպերգլիկեմիկ կոմաների տարբերակիչ ախտորոշումը:
16. Դիաբետիկ ոտնաթաթի պաթոզները, կլինիկական ձևերը, բուժման սկզբունքները:
17. Տիպ 2 շաքարային դիաբետի բուժումը: Շաքարիջեցնող պերօրալ դեղահաբեր՝ սուլֆանիլ միզանյութի ածանցյալները և բիզուանիդները, ազդեցության մեխանիզմը, ցուցումները և հակացուցումները, կողմնակի ազդեցությունը:
18. Տիպ 2 շաքարային դիաբետի բուժումը: Շաքարիջեցնող պերօրալ դեղահաբեր՝ գլինիդներ, տիագլիֆլինդիններ, ինկրետիններ, α -գլյուկոզիդազայի ինհիբիտորներ:
19. Տիպ 2 շաքարային դիաբետի բուժումը: Շաքարիջեցնող պերօրալ դեղահաբեր՝ վերջին սերնդի դեղորայքային խմբերը: Այդ դեղամիջոցների տեղը և դերը տիպ 2 շաքարային դիաբետի բուժման մեջ:
20. Ժամանակակից ինսուլինոթերապիան տիպ 2 շաքարային դիաբետի ժամանակ: Երբ սկսել ինսուլինոթերապիան տիպ 2 շաքարային դիաբետի ժամանակ: Ինսուլինոթերապիան վիրահատական միջամտություններից ելքում:

21. Տիպ 1 շաքարային դիաբետի բուժումը, ժամանակակից ինսուլինոթերապիայի սկզբունքները, կիրառվող սխեմաները:
22. Շաքարային դիաբետի բուժման հեռանկարները: Պոմպային ինսուլինոթերապիայի ցուցումները և հակացուցումները: Գլյուկոզայի շուրջօրյա մոնիտորինգի համակարգը որպես դիաբետի ախտորոշման և վերահսկման ժամանակակից մեթոդ:
23. Մնդակարգը շաքարային դիաբետի ժամանակ: Մնդակարգի առանձնահատկությունները տիպ 1 և տիպ 2 շաքարային դիաբետի ժամանակ: Հացային Միավորների հասկացությունը:
24. Շաքարային դիաբետ և հղիություն: Հղիության պահպանման հակացուցումները շաքարային դիաբետի ժամանակ: Հղիների վարման առանձնահատկությունները շաքարային դիաբետի ժամանակ:
25. Գեստացիոն շաքարային դիաբետ, ռիսկի գործոնները, ախտորոշումը և բուժումը:
26. Գլյուկոզայի նկատմամբ տուերանտության խանգարում ունեցող հիվանդների վարումը
27. Էնդոկրին համակարգ, հորմոնները և նրանց ազդեցության մեխանիզմները: Նյութափոխանակության հորմոնալ կարգավորումը: Հիպոթալամ-հիպոֆիզար կարգավորումը հետադարձ բացասական կապի սկզբունքով:
28. Հիպոպիտուիտար համախտանիշի էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը և բուժումը:
29. Հիպոպիտուիտարիզմի բուժումը երեխաների, պատանիների և մեծահասակների մոտ, առանձնահատկությունները:
30. Ոչ շաքարային դիաբետի էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը և բուժումը:
31. Պարիտոնի համախտանիշ էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը և բուժումը:
32. Հիպերպրոլակտինեմիայի համախտանիշի դասակարգումը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը և բուժման տակտիկան:
33. Ակրոմեգալիա՝ էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, դիագնոստիկ ֆունկցիոնալ փորձեր, բուժումը:
34. Գիգանտիզմ՝ էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, բուժումը:
35. Հիպոֆիզարնանիզմի էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, բուժումը:
36. Ֆարմակոլոգիական փորձեր հիպոֆիզարնանիզմի ախտորոշման համար:
37. Կարճահասակության տարբերակիչ ախտորոշումը:
38. Իդիոպաթիկ կարճահասակություն՝ դասակարգում, բուժում:
39. Ոսկրային համակարգի հասունացումը: Ոսկրային տարիքը որպես ախտորոշման կողմնորոշիչ:
40. Իցենկո-Կուշինգ հիվանդություն և համախտանիշ՝ պաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, տարբերակիչ ախտորոշումը:
41. Իցենկո-Կուշինգ հիվանդության բուժման տակտիկան: Նելսոնի համախտանիշ՝ էթիոլոգիա, կլինիկական դրսևորումները, բուժումը:
42. Նյարդային անոռեքսիա՝ Էնդոկրին դրսևորումները:
43. "Դատարկ թրքական թամբի" համախտանիշ՝ էթիոլոգիա, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշման լաբորատոր-գործիքային մեթոդները, վարման տակտիկան:

44. Գլխուղեղի և հիպոֆիզի հորմոնալ ոչ ակտիվ ուռուցքները: Տեսողական, նյարդային և սեռական խանգարումները: Ախտորոշման սկզբունքները և բուժումը:
45. Ֆեոխրոմոցիտոմա՝ կլինիկական դրսևորումները, տարբերակիչ ախտորոշումը, բուժումը:
46. Առաջնային ալդոստերոնիզմի կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, բուժումը:
47. Առաջնային և երկրորդային հիպերալդոստերոնիզմի տարբերակիչ ախտորոշումը:
48. Մակերիկամների կեղևի բնածին դիսֆունկցիա՝ 21-հիդրոքսիլազայի դեֆիցիտ, էթիոպաթոգենները, կլինիկան, ախտորոշումը, բուժումը:
49. Մակերիկամների կեղևի բնածին դիսֆունկցիա՝ մակերիկամների լիպոիդ հիպերպլազիա, 3b-հիդրոքսիստերոիդ դեհիդրոգենազայի, 17a-հիդրոքսիլազայի, 11b հիդրոքսիլազայի դեֆիցիտ, էթիոպաթոգենները, կլինիկան, ախտորոշումը, բուժումը:
50. Ադիսոնի հիվանդության պաթոգենները, կլինիկական դրսևորումները, բուժումը:
51. Սուր մակերիկամային անբավարարություն, պատճառները, կլինիկական դրսևորումները, անհետաձգելի օգնություն:
52. Առաջնային և երկրորդային հիպոկորտիցիզմի տարբերակիչ ախտորոշումը:
53. Ինցեղենտալոմա (մակերիկամների հորմոնալ ոչ ակտիվ ուռուցքներ), տարբերակիչ ախտորոշում: Բուժման մոտեցումները:
54. Վահանագեղձի ֆիզիոլոգիան: Վահանագեղձի հիվանդությունների լաբորատոր և գործիքային ախտորոշումը:
55. Յոդային անբավարարության հետևանքով առաջացած հիվանդություններ՝ էպիդեմիոլոգիան, պաթոգենները: Անհատական և զանգվածային կանխարգելումը:
56. Վահանագեղձի հիվանդություններ ինդոլցված յոդով: Կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը:
57. Հիպոթիրեոզի համախտանիշ՝ էթիոլոգիական դասակարգումը, տարբերակիչ ախտորոշումը: Հիպոթիրեոզի թերապևտիկ "դիմակները":
58. Հիպոթիրեոզի լաբորատոր ախտորոշումը և բուժումը: Ընթացքի, ախտորոշման և բուժման առանձնահատկությունները տարեց հիվանդների մոտ:
59. Հիպոթիրեոզիդային կոմա՝ էթիոպաթոգենները, բուժումը:
60. Վահանագեղձի հիվանդություններ և հղիություն: Հիպոթիրեոզի և թիրեոտոկսիկոզի ախտորոշման և բուժման սկզբունքները հղիության ժամանակ:
61. Բնածին հիպոթիրեոզի էթիոլոգիան, պաթոգենները, կլինիկական դրսևորումները: Բնածին հիպոթիրեոզի սկրինինգը և բուժումը:
62. Առաջնային և երկրորդային հիպոթիրեոզի տարբերակիչ ախտորոշումը:
63. Հիպերթիրեոզի համախտանիշ՝ էթիոլոգիական դասակարգումը, տարբերակիչ ախտորոշումը:
64. Դիֆուզ տոքսիկ խալիպի էթիոպաթոգենները, կլինիկական դրսևորումները: Լաբորատոր և գործիքային ախտորոշումը:
65. Դիֆուզ տոքսիկ խալիպի բուժման մեթոդները:
66. Հիպերթիրեոզի ռադիոակտիվ յոդով բուժման ցուցումները, հակացուցումները, բարդությունները:
67. Թիրեոտոքսիկ կրիզ՝ կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, անհետաձգելի օգնությունը:

68. Էնդոկրին օֆթալմոպաթիա՝ էթիոլոգիա, պաթոգենեզ, կլինիկական և գործիքային ախտորոշման սկզբունքները, բուժումը:
69. Հանգուցավոր և բազմահանգուցավոր խալիպ: Հասկացողություն վահանազեղծի ֆունկցիոնալ ավտոնոմիայի մասին: Էթիոլոգիա, պաթոգենեզ: Կլինիկական դրսևորումների առանձնահատկությունները տարեց հիվանդների մոտ, բուժում:
70. Հանգուցավոր և բազմահանգուցավոր էութիրեոիդ կոլոիդ պրոլիֆերատիվ խալիպ: Ախտորոշման սկզբունքները, բուժման տարբեր եղանակների ցուցումները և հակացուցումները:
71. Վահանազեղծի քաղցկեղ՝ դասակարգումը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը և բուժման սկզբունքները:
72. Քրոնիկական աուտոիմուն թիրեոիդիտ՝ էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը, բուժումը:
73. Ենթասուր թիրեոիդիտ՝ էթիոպաթոգենեզը կլինիկական դրսևորումները, բուժումը:
74. Թարախային, ֆիբրոզ և հետծննդաբերական թիրեոիդիտ, տարբերակիչ ախտորոշումը:
75. Վահանաձև գեղծի տոքսիկ ադենոմայի տարբերակիչ ախտորոշումը և բուժումը:
76. Հիպոկալցեմիայի համախտանիշ՝ դասակարգումը և ախտորոշման ալգորիթմը:
77. Հիպոպարաթիրեոզի էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները և բուժումը:
78. Հիպերկալցեմիայի համախտանիշ՝ էթիոլոգիական դասակարգումը և ախտորոշման ալգորիթմը:
79. Հիպերպարաթիրեոզի կլինիկական ձևերը և բուժման սկզբունքները: Ծանր հիպերկալցեմիայի անհետաձգելի բուժման սկզբունքները:
80. Վաղաժամ սեռական զարգացում՝ դասակարգում, էթիոպաթոգենեզ, կլինիկական և հորմոնային բնութագիրը:
81. Վաղաժամ սեռական զարգացում՝ տարբերակիչ ախտորոշումը, բուժման սկզբունքները:
82. Հիպոգոնադոտրոպ հիպոգոնադիզմ, դասակարգումը, կլինիկական դրսևորումները:
83. Հիպոգոնադոտրոպ հիպոգոնադիզմի բուժման սկզբունքները:
84. Հիպերգոնադոտրոպ հիպոգոնադիզմ՝ դասակարգումը, կլինիկական դրսևորումները:
85. Հիպերգոնադոտրոպ հիպոգոնադիզմի բուժման սկզբունքները:
86. Առաջնային և երկրորդային հիպոգոնադիզմի տարբերակիչ ախտորոշումը:
87. Սեռի տարբերակման խանգարումներ՝ հերմաֆրոդիտիզմի տարբերտեսակների վաղ տարբերակիչ ախտորոշման սկզբունքները: Սեռի պատկանելիությանընտրությունը:
88. Գինեկոմաստիա, դասակարգումը, էթիոպաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, բուժումը:
89. Հիպերանդրոգենիայի համախտանիշ, ախտորոշման ալգորիտմ, բուժում:
90. Զվարանների պոլիկիստոզ՝ էթիոպատոգենեզ, առաջնային և երկրորդային պոլիկիստոզի տարբերակիչ ախտորոշումը, բուժում:
91. Սեռական ստերոիդային հորմոնների կիրառման սկզբունքները կլինիկական պրակտիկայում և նրանց համակարգային ազդեցությունը:
92. Մենոպաուզայի համախտանիշ, կլինիկական ձևերի արտահայտումը: Փոխարինող հորմոնալ թերապիայի ցուցումները:
93. Օստեոպորոզ, պաթոգենեզը, կլինիկական դրսևորումները, ախտորոշումը:
94. Օստեոպորոզի զարգացման ռիսկի գործոնները, բուժման ժամանակակից մեթոդները:
95. Ճարպակալում՝ էթիոպաթոգենետիկ դասակարգումը, տարբերակիչ ախտորոշումը:

96. Ճարպակալման տարրեր ձևերի բուժման սկզբունքները: Մննդակարգի և ապրելակերպի դերը: Դեղորայքային բուժման տարրերակները:
97. Մետաբոլիկ համախտանիշ, պաթոգենեզ, կլինիկա, ախտորոշում, բուժում:
98. Աուտոիմուն պոլիզյանդույար համախտանիշներ՝ դասակարգումը, տարրեր տիպերի կլինիկական դրսևորումները:
99. Աուտոիմուն պոլիզյանդույար համախտանիշներ՝ ախտորոշման մեթոդներ, բուժում:
100. Բազմակի նեոպլազիաների համախտանիշ՝ տեսակները, ախտորոշում և բուժում:

Գրականության ցանկ

1. Балаболкин М.И., Клебанова Е.М., Креминская В.М. Дифференциальная диагностика и лечение эндокринных заболеваний. М.,-Медицина, 2002.
2. Балаболкин М.И., Лукьянчиков В.С., Мкртумян А.М. Учебное пособие по эндокринологии (практикум). - М., 1991.
3. Вильям М. Кеттайл, Рональд А. Арки. Патофизиология эндокринной системы. - BINOM publishers, Москва, НЕВСКИЙ ДИАЛЕКТ, С. Петербург, 2001.
4. Жуковский И.А., Лебедев Н.Б., Семичев Т.В. ч др. Нарушения полового развития. М., Медицина, 1989.
5. Лукьянчиков В.С. Гиперальдостеронизм (методические рекомендации). - М.,1995.
6. Огороков. Н.А. Диагностика болезней внутренних органов (руководство). - Витебск. Белмедкнига, 2005
7. Огороков. Н.А. Лечение болезней внутренних органов (руководство). - Витебск. Белмедкнига, 2005
8. Старкова И.Т. Клиническая эндокринология. - М., Медицина, 2002-3-ее издание
9. Гарет Уильямз, Джон К.Пикап. Руководство по диабету-Москва 2003
10. Дж. Гриффин, Физиология эндокринной системы -Москва 2008
11. В.М. Сидельникова, Эндокринология беременности -Москва 2007
12. Э.Петерс Хармел, Сахарный диабет- Москва. Практика, 2008
13. И.И. Дедов, Г.А.Мельниченко Рациональная фармакотерапия заболеваний эндокринной системы и нарушений обмена веществ- Москва. Литтера, 2006
14. И.И. Дедов Эндокринология, национальное руководство- Москва. Геотар-Медиа, 2008
15. Питер П. Тот, Нарушения липидного обмена- Москва. Геотар-Медиа, 2010
16. Генри М. Кроненберг, Эндокринология по Вильямсу. Сахарный диабет и нарушения углеводного обмена - Москва, 2010
17. Генри М. Кроненберг, Эндокринология по Вильямсу.Нейроэндокринология- Москва, 2010
18. Генри М. Кроненберг, Эндокринология по Вильямсу, Репродуктивная эндокринология- Москва, 2010
19. Генри М. Кроненберг, Эндокринология по Вильямсу, Заболевания щитовидной железы- Москва, 2010
20. Генри М. Кроненберг, Эндокринология по Вильямсу, Заболевания коры надпочечников и эндокринная артериальная гипертензия- Москва, 2010

21. Н. П. Шабалова, Диагностика и лечение эндокринных заболеваний у детей и подростков, 2-е издание- Москва "МЕДпресс-информ", 2009
22. И. И. Дедов, В. А. Петеркова, Руководство по детской эндокринологии, Москва, Универсум паблишинг, 2006
23. Ю. И. Караченцев, А. В. Казаков, Н. А. Кравчун, И. М. Ильин, 100 избранных лекций по эндокринологии, Харьков, 2009
24. Дэвид Гарднер, Долорес Шобек, Базисная и клиническая эндокринология, Москва, Издательство БИНОМ, 2010
25. Руководство по эндокринной гинекологии, под редакцией Е. М. Вихляевой, 3-е издание, Москва, 2006
26. ESPE guidelines, Conjenital hypothyroidism, 2014
27. ISPAD guidelines, Diabetes, 2013
28. ESPE guidelines, Growth hormone deficiency, 2014
29. С.И. Козлова, Н. С. Демикова-Наследственные синдромы и медико-генетическое консультирование, 3-е издание, Москва, 2007
30. Prof. Peter Kempler, Tamas Varkonyi- Нейропатии в клинической практике, 2012
31. С.Б. Шустов, Эндокринология в таблицах и схемах, Москва, 2009
32. Martin Schlumberger, Furio Pacini, R Michael Tuttle-Thyroid tumors, France, 2016
33. ESE guidelines-Diabetes and pregnancy (2013), Diagnosis and treatment of hyperprolactinemia (2011), Diagnosis and treatment of polycystic ovary syndrome (2013), The diagnosis of Cushing's syndrome (2008), Treatment of Cushing's syndrome (2015)